

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

การกำหนดราคาสำหรับซื้อมะเขือเทศสำหรับเกษตรกรในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงมีเป้าหมายเพื่อกำหนดราคาที่จูงใจให้เกษตรกรไม่เลือกเฉพาะพันธุ์ผลโตจึงมีวัตถุประสงค์การศึกษาคือเพื่อทราบต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตมะเขือเทศแต่ละชนิดและเพื่อทราบราคาที่ควรจะได้รับซื้อมะเขือเทศแต่ละชนิดโดยการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกมะเขือเทศผลโตและมะเขือเทศเชอร์รี่จากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง 7 ศูนย์ ซึ่งเป็นผู้ปลูกมะเขือเทศผลโตและมะเขือเทศเชอร์รี่ส่งผ่านตลาดมูลนิธิโครงการหลวงการศึกษาแบ่งเกษตรกรออกเป็น 2 กลุ่มคือ เกษตรกรผู้ปลูกมะเขือเทศผลโตจำนวน 45 ราย และผู้ปลูกมะเขือเทศเชอร์รี่จำนวน 55 ราย (ร้อยละ 75 ของผู้ปลูกมะเขือเทศแต่ละชนิด)จากผู้ปลูกทั้งหมด 132 ราย

จากการศึกษาลักษณะข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกศูนย์พัฒนาโครงการหลวงที่ปลูกมะเขือเทศผลโตและมะเขือเทศเชอร์รี่ พบว่าเกษตรกร ส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าม้ง ร้อยละ 88.89 และร้อยละ 70.91 ปลูกมะเขือเทศผลโตและเชอร์รี่ตามลำดับ คนพื้นเมืองร้อยละ 11.11 และร้อยละ 5.45 ที่ปลูกมะเขือเทศผลโตและเชอร์รี่ตามลำดับ ส่วนชนเผ่าคนจีนร้อยละ 14.5 ปลูกมะเขือเทศเชอร์รี่และกระเหรี่ยงและไทยใหญ่ร้อยละ 5.45 และ 3.64 ตามลำดับ และส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีแรงงานเฉลี่ยในครอบครัวเฉลี่ย 2 คนและบางครั้งมีการจ้างแรงงานเพิ่มเป็นบางเวลา

การปลูกของเกษตรกรส่วนหนึ่งมาจากการรับโควตาการผลิตจากงานผลิตส่วนกลางที่มีบางพื้นที่มิได้จัดสรรโควตาให้เนื่องจากเกษตรกรที่ปลูกมะเขือเทศผลโตแล้วจะไม่ยอมผลิตมะเขือเทศเชอร์รี่(ช่วงฤดูฝนและหนาว) หรือบางพื้นที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการผลิตเชอร์รี่(ระบายอากาศดี ไร้ทางดินต่ำ) เกษตรกรผู้ปลูกมะเขือเทศผลโตโดยเฉลี่ยมีการปลูก ครั้งละ 2,000 ต้นต่อครอบครัว และส่วนใหญ่เป็นผู้เคยปลูกมะเขือเทศผลโตอย่างเดียว ส่วนเกษตรกรที่ปลูกมะเขือเทศเชอร์รี่จะมีการปลูกครั้งละ 2,000 ต้นเช่นกัน และเป็นผู้เคยปลูกมะเขือเทศเชอร์รี่เช่นกัน เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีพื้นที่ปลูกเป็นของตนเองและมีการใช้เงินทุน ชกส. ผ่านระบบ โครงการหลวงในการผลิต โดยทั้งสองกลุ่มเลือกปลูกมะเขือเทศแต่ละชนิดเพราะว่าจำหน่ายได้ราคาดีเช่นกันส่วนปัญหาที่พบของมะเขือเทศผลโตคือปัญหาโรคระบาดมากที่สุดแต่มะเขือเทศเชอร์รี่พบปัญหาด้านแมลงมากที่สุด

โดยทั้ง 2 กลุ่มแก้ไขปัญหาคือโดยเน้นการป้องกันและการเปลี่ยนแปลงวิธีปลูกคือมะเขือเทศผลโตเปลี่ยนมาใช้ต้นกล้าเปลี่ยนยอดแทนต้นกล้าจากเมล็ดที่มีความต้านทานโรคทางดินต่ำ และมะเขือเทศเชอร์รี่เน้นการฉีดพ่นสารเคมีในช่วงระยะแรกหลังจากย้ายปลูกและใช้สารชีวภัณฑ์ในระยะใกล้เก็บเกี่ยว ในด้านคำแนะนำเกษตรกรต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับการปลูกอยู่ในระดับปานกลางเนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้เคยปลูกมะเขือเทศชนิดนั้นมาแล้ว

สำหรับคำแนะนำด้านการตลาดในกลุ่มผู้ปลูกมะเขือเทศเชอร์รี่ยังมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลางและสูง ส่วนกลุ่มผู้ปลูกมะเขือเทศผลโตต้องการในระดับปานกลางและระดับต่ำและคำแนะนำด้านการกู้เงินพบว่ากลุ่มที่ปลูกมะเขือเทศผลโตและกลุ่มปลูกมะเขือเทศเชอร์รี่ส่วนใหญ่ไม่มีความต้องการด้านคำแนะนำการกู้เงินเนื่องจากใช้ปัจจัยการผลิตของ ชกส.ผ่านระบบโครงการหลวง

ด้านความพึงพอใจในราคาที่ได้รับในฤดูฝนที่ผ่านมากลุ่มผู้ปลูกมะเขือเทศผลโตมีความพอใจมากกว่าร้อยละ 48.89 และมีเพียงร้อยละ 11.11 ที่ไม่มีความพึงพอใจ สำหรับความเหมาะสมของราคาเห็นว่าราคา กิโลกรัมละ 30 สำหรับมะเขือเทศผลโตและมะเขือเทศเชอร์รี่

ส่วนลักษณะการผลิตของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงที่ปลูกมะเขือเทศผลโตและมะเขือเทศเชอร์รี่ของมะเขือเทศทั้งสอง ชนิดพบว่าจากข้อมูลในปี 2548 - 2550 ผลผลิตมะเขือเทศผลโตมีมากช่วงเดือนสิงหาคมและกันยายน แต่ราคาเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดี ตลอดทั้งฤดูฝน คือเฉลี่ยทุกเกรดเท่ากับ 22.17 บาท และเชอร์รี่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.75 บาทปี 2551 พบว่ามะเขือเทศผลโต มีการส่งมอบเฉลี่ยร้อยละ 91.18 ซึ่งต่ำกว่าแผนและความต้องการของตลาดแต่พบว่าราคาโดยเฉลี่ยในฤดูเดียวกันเท่ากับ 17.75 แต่ยังพบว่าผลผลิตมีมากในเดือนสิงหาคมซึ่งเกินแผนอยู่ร้อยละ 58.00 ทำให้ราคาผลผลิตในช่วงเดือนดังกล่าวลดลงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.00 บาทต่อกิโลกรัม

สำหรับการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของมะเขือเทศ พบว่าจากข้อมูลด้านการผลิตและการตลาดช่วงฤดูฝนตั้งแต่ปี 2548 - 2550 ที่ผ่านมา ค่าเฉลี่ยผลการส่งมอบมากกว่าแผนการผลิต แต่พบว่าต่ำกว่าความต้องการของตลาดและช่วงเดือน สิงหาคม และ กันยายน มีผลการส่งมอบเกินแผนเท่ากับร้อยละ 78.09 และ 39.98 ตามลำดับแต่เมื่อเทียบกับความต้องการของตลาดแล้วต่ำกว่าความต้องการตลาดร้อยละ 8.17 และ 22.61 ตามลำดับและด้านราคาเฉลี่ยแล้วพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงโดยมีค่าเท่ากับ 22.17 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับมะเขือเทศเชอร์รี่เมื่อมีการส่งมอบผลผลิตต่ำกว่าแผนร้อยละ 50 จะทำให้ราคาผลผลิตเท่ากับ 26.00 บาทต่อกิโลกรัมและถ้ามีการส่งมอบต่ำกว่าแผนการผลิตเล็กน้อยหรือเท่ากับแผนการผลิตโดยมีราคาเท่ากับ 22.00 บาทต่อกิโลกรัม และเมื่อมีการส่งมอบเกินแผนเฉลี่ยร้อยละ 16 จะทำให้ราคาลดลงเหลือ 21.50 บาทต่อกิโลกรัม

ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนามในปี 2551 พบว่าในการผลิตมะเขือเทศผลโต (ปลูกในดิน) ใช้ต้นทุนในการผลิตเท่ากับ 16,366.64 บาท ต่องาน มะเขือเทศผลโต (ปลูกในวัสดุปลูก) ใช้ต้นทุนในการผลิตเท่ากับ 38,652.94 บาท ต่องาน ในส่วนของมะเขือเทศเชอร์รี่มีต้นทุนเท่ากับ 11,441.28 บาทต่องาน โดยพบว่าการผลิตมะเขือเทศผลโต (ปลูกในดิน) มีต้นทุนคงที่ร้อยละ 28.44 มะเขือเทศผลโต (ปลูกในวัสดุปลูก) มีต้นทุนคงที่ร้อยละ 35.60 ในขณะที่มะเขือเทศเชอร์รี่มีต้นทุนคงที่ร้อยละ 19.15

รายได้จากการจำหน่ายผลผลิตต่อพื้นที่ของมะเขือเทศผลโตที่ปลูกในวัสดุปลูก มีรายได้เท่ากับ 50,920.64 บาทต่องาน ส่วนที่ปลูกในดิน มีรายได้ต่อพื้นที่เท่ากับ 22,080.78 บาทต่องาน ส่วนมะเขือเทศเชอร์รี่มีรายได้ทั้งหมดเท่ากับ 14,068.70 บาทต่องาน เมื่อพิจารณากำไรสุทธิพบว่า มะเขือเทศผลโตที่ปลูกในวัสดุปลูก มีกำไรสุทธิเท่ากับ 12,267.71 บาทต่องาน และที่ปลูกในดิน มีกำไรสุทธิเท่ากับ 5,714.14 บาทต่องาน ส่วนมะเขือเทศเชอร์รี่มีกำไรสุทธิเท่ากับ 2,624.46 บาทต่องาน ซึ่งจะเห็นได้ว่าผลตอบแทนจากการเลือกผลิตมะเขือเทศพันธุ์ลูกโตทั้งแบบปลูกลงดิน และปลูกในวัสดุปลูก จะให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าการผลิตมะเขือเทศพันธุ์เชอร์รี่โดยประมาณ 2 เท่าและ 4 เท่า ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาราคาต่อหน่วยแล้วพบว่ามะเขือเทศผลโตที่ปลูกในดินจะมีราคาต่อหน่วยที่จำหน่ายเท่ากับ 24.92 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนมะเขือเทศผลโตที่ปลูกในวัสดุปลูกจะมีราคาต่อหน่วยที่จำหน่ายเท่ากับ 27.04 บาทต่อกิโลกรัม และมะเขือเทศเชอร์รี่มีราคาต่อหน่วยที่จำหน่ายได้เท่ากับ 18.00 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งมีความแตกต่างกันเท่ากับ 6.92 บาท และ 9.04 บาทต่อกิโลกรัม จากการเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตมะเขือเทศทั้ง 2 ชนิดต่องานพบว่า มะเขือเทศผลโตที่ปลูกในวัสดุปลูก และ มะเขือเทศผลโตที่ปลูกในดิน มีการลงทุนที่สูงกว่ามะเขือเทศเชอร์รี่คิดเป็นอัตราส่วนเท่ากับ 3.87 : 1.64 : 1.14 และผลตอบแทนต่องานของการผลิตพบว่า มะเขือเทศผลโตที่ปลูกในวัสดุปลูก และมะเขือเทศผลโตที่ปลูกในดิน ให้ผลตอบแทนที่สูงกว่ามะเขือเทศเชอร์รี่คิดเป็นอัตราส่วนเท่ากับ 6.13 : 2.86 : 1.13 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาอัตราความเสี่ยงแล้วพบว่ามะเขือเทศผลโตที่ปลูกในวัสดุปลูกและที่ปลูกลงดิน มีอัตราความเสี่ยงเท่ากับ 22,588.60 และ 7744.80 บาทต่องานและมะเขือเทศเชอร์รี่มีความเสี่ยงเท่ากับ 3,965.05 บาทต่องาน จากข้อมูลต้นทุนการผลิตและและผลตอบแทนทำให้สามารถนำข้อมูลข้างต้นมาเป็นตัวกำหนดราคาให้เกษตรกรมีแรงจูงใจในการปลูกมะเขือเทศพันธุ์เชอร์รี่ คือ ราคามะเขือเทศพันธุ์ผลเท่ากับ 24.94 บาทต่อกิโลกรัมและมะเขือเทศเชอร์รี่มีราคาเท่ากับ 21.97 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งจะทำให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนสุทธิต่อไร่เท่ากับ 22,898.32 บาทต่อไร่

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตมะเขือเทศโครงการหลวงทั้ง 2 ชนิดทำให้สามารถนำข้อมูลดังกล่าวว่าเป็นแนวทางในการกำหนดราคารับซื้อมะเขือเทศสำหรับเกษตรกรในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงได้โดยเกษตรกรผู้ผลิตสามารถมีรายได้ที่แน่นอนและคุ้มกับการลงทุนโดยไม่จำเป็นต้องออกไปหางานทำนอกพื้นที่ ถ้ามีการวางแผนการผลิตที่ดีโดยใช้ฐานข้อมูลของตัวเองเป็นฐานการผลิตโดย ศูนย์/สถานีฯ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลดังกล่าวไว้เพื่อช่วยในการวางแผนซึ่งจะทำให้งานตลาดสามารถทำงานได้สะดวกมากยิ่งขึ้น ซึ่งโดยความเป็นมูลนิธิฯ ที่เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรฉะนั้นการกำหนดราคาซื้อผลผลิตของงานตลาดจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลต้นทุนเป็นหลักในสภาวะการผลิตในปัจจุบันเป็นไปตามแผนการผลิตที่มีการขยายตัวขึ้นทุกปีเช่นตัวอย่างที่ผ่านมายาวครั้งมีการขยายตัวถึง 1 เท่าตัวซึ่งเป็นโอกาสอันดีสำหรับเกษตรกรโครงการหลวงที่จะมีรายได้เพิ่มมากขึ้นและถ้าช่วงเวลาใดบ้างที่มีการผลิตได้โดยทั่วไปสำหรับพื้นที่ที่ได้เปรียบควรลดการผลิตลงให้เหมาะสมกับต้นทุนการผลิตและปริมาณที่จะขายได้ในระดับที่เกษตรกรอยู่ได้โดยอาศัยปริมาณการส่งมอบเป็นหลัก

การผลิตมะเขือเทศในปัจจุบันเกษตรกรที่ผลิตไม่คำนึงถึงต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดทำให้มอบภาพการผลิตมะเขือเทศผลโตเป็นชนิดที่มีรายได้ดีกว่า จึงทำให้มีแย่งรับแผนการผลิตมากในบางศูนย์

ต้นทุน จะไม่ต่ำกว่าต้นทุนอยู่แล้วต้องอาศัยข้อมูลต่าง ๆ จากศูนย์หรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมให้ เช่น ต้นทุนศึกษาการกำหนดราคาซื้อสำหรับต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตมะเขือเทศผลโตและมะเขือเทศเชอร์รี่ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะบางประการซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เพื่อให้เป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรปลูกมะเขือเทศพันธุ์เชอร์รี่ควรกำหนดราคารับซื้อที่ 21.97 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งทางโครงการหลวงจำเป็นต้องศึกษาปริมาณความต้องการของตลาดเพื่อผลิตให้สอดคล้องกับที่ขายได้
2. ต้นทุนผันแปรในการผลิตมะเขือเทศผลโตและมะเขือเทศเชอร์รี่มีค่าใช้จ่ายที่สูงคือค่าปุ๋ยและแรงงาน ซึ่งเกษตรกรสามารถลดต้นทุนในส่วนดังกล่าวได้โดยเพิ่มการจัดการที่ดีขึ้นตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม โดยสามารถเพิ่มผลผลิตต่อต้นให้สูงขึ้นได้เมื่อเทียบกับสายพันธุ์ของพืชที่สามารถให้ผลผลิตได้อีก 2 – 3 เท่าของผลผลิตที่ได้
3. ต้นทุนคงที่ ในการผลิตมะเขือเทศผลโต ซึ่งประกอบไปด้วยค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับโรงเรือนระบบน้ำ และอุปกรณ์การเกษตร สูงกว่าการผลิตมะเขือเทศเชอร์รี่ 2 เท่า โดยค่าใช้จ่ายที่สูงข้างต้น

น่าจะเป็นช่วยเพิ่มปริมาณผลผลิตต่อพื้นที่ได้มากกว่าที่เป็นเพื่อลดต้นทุนในการผลิตและการแข่งขันที่นับวันจะยังมีมากขึ้น

4. จากการสอบถามความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการผลิตมะเขือเทศผลโตและเชอรี่ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ที่ปลูกมะเขือเทศผลโตจะไม่เคยปลูกมะเขือเทศเชอรี่ และกลุ่มที่ปลูกมะเขือเทศเชอรี่ก็ไม่เคยปลูกผลโตจึงทำให้การตัดสินใจเลือกปลูกจึงเป็นไปตามส่วนที่ตัวเองมีความชำนาญเท่านั้นดังนั้นเพื่อให้มีผลผลิตทั้งสองชนิดในช่วงเวลาเดียวกันควรมีการให้ความรู้และข้อมูลต้นทุนการผลิตให้เกษตรกรได้รับทราบเพื่อตัดสินใจปลูกตามความต้องการของตลาด